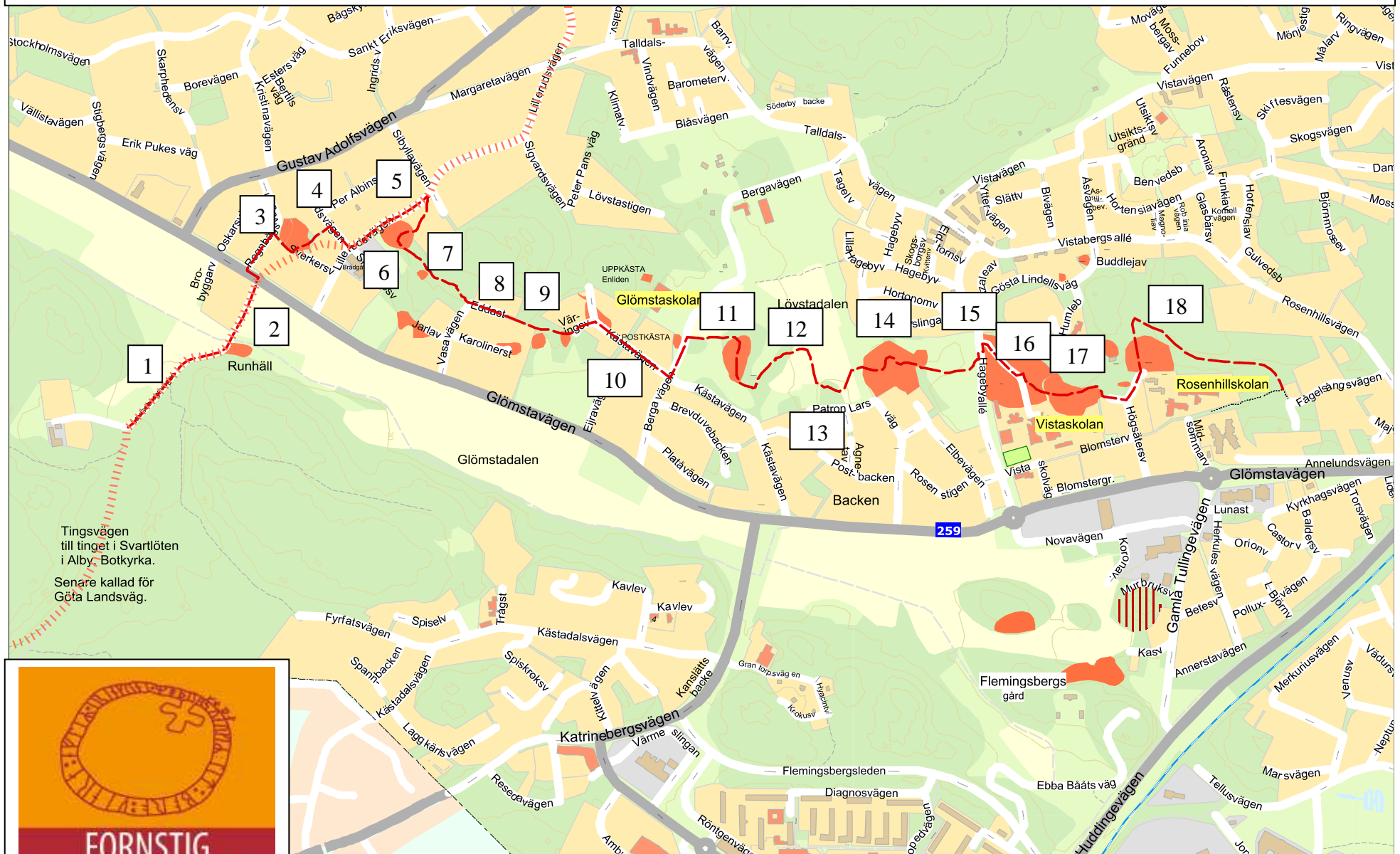

Fornstigen Glömsta-Kästa-Vista

Tingsvägen till tinget i Svartlöten i Alby, Botkyrka.
Senare kallad för Göta Landsväg.

GLÖMSTA – Glumes ställe

- 1) **Tingsvägen/Göta Landsväg/Lovisebergsvägen** - Vägsträckan är mer än tusen år gammal. Den gamla vägen ledde till tingsplatsen i Svarta Löt/Svartlöten (vid nuvarande E4:an intill Alby) och till Botvids kyrka (Botkyrka). Senare blev den en del av Stockholms utfart mot södra Sverige och kontinenten. Namnet Svartlösa Tingsrätt levde kvar länge och ändrades först på 1970-talet till Huddinge Tingsrätt.
- 2) **Runhällen i Glömsta** – ”Sverker lät göra bron efter Ärengunn, sin goda moder”. Korset och Sverkers namn visar att familjen hörde till de första kristna i bygden. Bokstäverna kallas för runor och de är ristade på 1000-talet. Bron underlättade passagen över den breda våtmarken och vattendraget som då låg i Glömstadalen. Ristningen upptäcktes 1927, när en gårdsgårdsbyggare hasade ner över mossan som täckte runorna.
- 3) **Glömsta gravfält** – här intill bodde antagligen Glume, Ärengunn och Sverker under järnåldern. En terrass i väster kan ha varit platsen för ett långhus. De ligger troligen begravda på gravfältet. Det vanligaste under järnåldern var att den döde brändes på bål i sina finkläder. Sedan samlade man ihop de brända benen och andra rester och lade dem i en lerkruka som ställdes mellan några stenar. Därefter skottades jord och stenar över krukan så att det bildades en kulle. De kan också ha lagts obrända i skelettgravar. Gravfältet har 12 synliga vikingatida gravar i form av fyra högar och åtta stensättningar. När kristendomen hade fått fäste övergavs de gamla gravfälten och begravningarna skedde vid kyrkorna istället. De gamla lindarna, fem stycken, har planterats av ägarna av Glömsta gård för över hundra år sedan.
- 4) **Lindgården/Glömsta Fastighetsägarförening** – Glömsta säteri började 1927 att stycka av tomter från fastigheten. Glömsta Fastighetsägareförening bildades året därpå. ”Lindgården” byggdes på 1960-talet av medlemmarna och används som samlingslokal.
- 5) **Tingsvägen/Göta Landsväg/Herrgårdsvägen/Lillerudsvägen** – Vägsträckan är tusen år gammal och har här behållit sina kurvor och backar. Vägen är kantad av gamla askar, vilka kan påminna oss om den fornnordiska mytologin med världsträdet Yggdrasil och den första mannen Ask (och kvinnan Embla efter trädet alm).

- 6) **Glömsta gamla gårdstomt** – Beteshage som bland annat tillhör Glömsta herrgård och är privat mark. År 1539 var Glömsta en skattegård och betalade såväl tionde till kyrkan som skatt till kronan. År 1623 fick en fransk dragonofficer i svensk tjänst ett skattehemman i Glömsta. I mitten av 1600-talet flyttades gårdsbyggnaden till västra sidan av Göta landsväg (nuvarande Lillerudsvägen, tidigare Herrgårdsvägen), men övriga byggnader stod kvar här, t ex ladugården. Glömsta blev snart säteri och skulle då ha ståndsmässig byggnad (Glömsta herrgård). I slutet av 1700-talet födde gården 4 hästar, 4 oxar, 1 tjur, 14 lamm, 10 tackor, 1 gumse, 14 getter och 8 svin. Idag finns endast en tidigare statarlänga (gårdens mjölkerska, trädgårdsmästare med flera har bott här), bod och jordkällare kvar. Statarlängan har under senare tid använts som fritidsgård och festlokal och kallas för Glömstagården. Naturbetesmark där växter som har gynnats av slåtter och bete sedan bronsåldern finns kvar, t ex darrgräs, brudbröd, jungfrulin, svartkämpar, vårbrodd, fårsvingel mm.
- 7) **Stensättning uppe på ett bergskrön söder om Fornstigen**. 55 meter över havet. Skogen som Fornstigen går igenom här hör till Glömsta herrgård och är privatägd.
- 8) **Eddastigen** – Med Edda menas en samling fornsånger som verkar ha tillkommit under vikingatiden. Några kan vara lite äldre, några är yngre. De nedtecknades under 1200-talet och hittades på Island på 1600-talet. Eddadikterna brukar indelas i gudasånger och hjältesånger. De är vår främsta källa för kunskap om den nordiska mytologin och ger oss inblick i nordbornas levnadsvisdom och tankesätt. Hávamål (Den Höges sång) och Völuspá (Völvans spådom) är exempel på diktsamlingar.

KÄSTA – Kettils ställe

- 9) **En gravhög och flera stensättningar, vilka hörde till Kästa.** Ena stensättningen har kantkedja. Järnålder.
- 10) **Kästavägen/Postkästa** – På 1500-talet bestod Kästa av två gårdar. På 1700-talet tillkom en tredje gård, Norrkästa, som kom att ligga norr om nuvarande Talldalsvägen/Talldalens förskola. Den sydligaste av de tre gårdarna, Kästa Nedergård, hade under perioden 1753-1862 ansvar för att se till att posten från Stockholm kom vidare till Fittja. Därför började gården kallas för Postkästa. Huset finns kvar här vid Kästavägen 26, men är mycket förändrat. Gården strax norr om Postkästa hette Uppkästa/Kästa Övergård. Det avstyckades senare till småbruk med namnet Enliden. Dess stall med hagar låg där den nya Glömstaskolan ligger idag. Bostadshuset låg på en anslutande berghäll och revs på 1970-talet.
- 11) **Kästa gravfält** - Beteshage till Lövsta gård. På toppen finns två högar, där den ena gravhögen har stenfylld och den andra jordfylld. Flackare gravhögar/stensättningar följer krönet. Stora stenblock längs den östra sidan av krönet kan vara en forntida markering av gravområdet. Naturbetesmark där växter som har gynnats av slätter och bete sedan bronsåldern finns kvar, t ex darrgräs, jungfrulin, vårbrodd och fårsvingel.
- 12) **Lindesbergs/Lindersbergs småbruk** - August Linder med sin familj bosatte sig här på detta småbruk i början av 1900-talet. Linder hade tidigare arbetat som rallare, längs bland annat järnvägen mellan Älvsjö och Nynäshamn. När han efter några år förlorade handen vid tröskning måste de lämna jordbruket. Andra ägare och arrendatorer följde. Mangårdsbyggnaden och ekonomibyggnaden uppfördes 1920. Småbruket hade en areal av 8 hektar med åker och skog. Djurbesättningen var 1 häst, 3 kor, 1 ungdjur och 25 höns. Byggnaderna är sedan länge rivna. Numera är det betesmark till Lövsta gård.
- 13) **Utblick över Lövstadalen** - Gå upp på kullen och blicka norrut över dalgången och våtmarken. På vikingatiden var det betydligt blötare här. Våtmarker närmast vattendrag användes ända in på 1800-talet som naturliga slättermarker. Det var då säkert ett mycket rikare djurliv i området. Sedan plöjdes även dessa marker upp till åkrar och markerna dränerades genom att räta ut och fördjupa vattendrag och diken. Under 1900-talet blev det vanligt att täckdika

de små diken och kulvertera större diken och vattendrag. Här i Lövstadalen är många diken fortfarande öppna och det går att se ränder av små handgrävda diken från 1800-talets landskap. Numera vet vi att våtmarker har många viktiga funktioner. De är bland annat ett naturligt filter, som renar och fördröjer vattnet på dess väg ned mot sjöar och hav. Våtmarker behöver värnas och återskapas.

SKÄLBY – byn vid skälet/gränsen. Man vet inte var byn låg. Den kan ha legat i Backenområdet eller vid gränsen mot Annersta/Andersta (Flemingsberg).

- 14) **Skälby gravfält** - Beteshage till Lövsta gård. Många flacka gravhögar. Här finns cirka 25 synliga runda stensättningar, de flesta med jord och sten blandat. På toppen finns två stora stenhögar av olika typ. Den ena har stenfylld av jämnstora stenblock och den andra har stenlinjer som utgår från en mittpunkt. Gravfältet är troligen från äldre järnålder och gravarna därmed 2000 år gamla. En gammal ek med karaktär växer i den västra högen. Skålgropar finns i väster, dels på en berghäll och dels på ovansidan av ett stort stenblock. Skålgropar är vanligen från bronsåldern och därmed äldre. I sydost går en halv väg. I nordost följer stensträngar kanten mot den flacka tidigare åkermarken. En av dessa stenar är en slipytesten. På den flacka åkermarken i öster ser det ut att finnas spår av mycket gamla välvda åkersträngar i nordsydlig riktning med dikessvackor emellan. I nordost, ner mot Lövstaån, finns det en källa kallad Karl den tolfte källa eller dragonarn. Karl den tolfte dragoner lär ha vattnat sina hästar här. Naturbetesmark där växter som har gynnats av slätter och bete sedan bronsåldern finns kvar, t ex brudbröd, jungfrulin, vitmåra, ängssyra, vårbrodd, fårsvingel mm.
- 15) **Lövstaån** – Vattendraget genom Lövstadalen börjar sitt lopp uppe i Källbrinkskogen och rinner så småningom ut i sjön Ormlången. Vägen Hageby allé över Lövsta gårds åkrar och betesmarker anlades 2003 i samband med förtätningen och utbyggnaden av Vistaområdet. Tidigare var det den lilla vägen öster om Lövstaån, då hette den Hagebyvägen, som var förbindelsen mellan Glömstavägen och Vistaberg.

VISTA – Videstället

- 16) **Vista gård/Viggesta/Vistaberg/Viggestaberg** – gården har flyttats under årens lopp. Under äldre järnålder låg den antagligen vid Fågelsången och under vikingatiden där Vista skola ligger idag. Under 1500-talet bestod Vista av två gårdar, vilka låg i området öster om den långt senare uppförda stora ladugårdsgrunden. Under perioden 1691-1850 lydde Vista under Glömsta gård. Den sista gårdsbyggnaden låg bakom syrenhäcken och brändes ned i slutet av 1960-talet. Beundra de höga askarna som likt Yggdrasil sträcker sig upp mot himlavalvet. Enligt den fornnordiska mytologin var Yggdrasil världens största träd och under den hade gudarna möten/ting.
- 17) **Vista gravfält** - 1000 år gamla gravhögar från den yngre järnåldern/vikingatiden. Här finns 15 synliga högar och 30 runda stensättningar. Ett par skålgropar finns inknackade i bergshällen vid de två grövsta tallarna. Det finns även en skålgrop i ett av de uthuggna stenblocken i den lilla husgrunden närmare skolan. Skålgroparna är äldre än gravarna och troligen från bronsåldern. Området har använt som naturlig slåtter- och betesmark sedan bronsåldern och har kvar naturgivna ängs- och hagmarksväxter sedan den tiden. Johannesört, liten blåklocka, stor blåklocka, rödklint, svartkämpar, vårbrodd och fårsvingel är exempel på växter i området.
- 18) **Vista äldre gravfält vid Högsäter och Fågelsången** – 2000 år gamla gravar från äldre järnålder. En stensättning med kantkedja ligger mitt på Fornstigen. Sammanlagt finns här cirka 22 synliga gravar (runda stensättningar), där de flesta är på den privata tomten Högsäter. Fågelsången har varit statarbostad till Vista. Huset från 1800-talet revs i slutet av 1990-talet. Några äldre fruktträd och trädgårdsväxter finns kvar.

Vill du veta mer?

- Fornstigen Vista-Glömsta. Huddinge Hembygdsförening. 1991.
- Torp och gårdar i Huddinge. Huddinge Hembygdsförening 1999.
- Jordbruk och tvätterier i Huddinge. Huddinge Hembygdsförening. 2008.
- Göta Landsväg genom Huddinge. Huddinge Hembygdsförening. 2001. Reviderad utgåva 2008.
- Riksantikvarieämbetets webb-information om fornlämningar Fornsok.se

Muntliga källor:

- Fältbesök vid områdets fornlämningar med arkeolog Gerhard Flink, Landskapsarkeologerna, april och augusti 2017.
- Fältbesök Vista och Skälby gravfält med arkeolog Sven-Gunnar Broström och Olle Wilson, ordförande för Huddinge Hembygdsförening, juni 2017.
- Björn Holmström, Glömsta Herrgård, juli 2017.

Sammanställt av Tiina Laantee, Huddinge kommun, Natur- och byggnadsförvaltningen, inför invigningen av Fornstigen den 10 september 2017.

